

Piotr Chachlikowski

Dąbrowa Biskupia, woj. bydgoskie,
St. 21, AZP: 45-43

Informator Archeologiczny : badania 23, 8-9

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ponownie zanalizowano zagadnienie wewnętrznej organizacji zachowanej części osady. W jej wyniku ustalono, że funkcjonowała ona w postaci kilku lub kilkunastu jednostek; każda z nich tworzyła koncentracje od kilku do 10 obiektów o różnej treści kulturowej. Ocena charakteru tych koncentracji wymaga szczegółowszej analizy.

Badania będą kontynuowane.

Cleszanowice, gm. Gorzkowice,
woj. piotrkowski,
St. 4, AZP: 78-54/16

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne
w Łodzi

Badania prowadziła mgr Ewa Niesiołowska-Śreniowska. Finansował WKZ w Piotrkowie Trybunalskim. Drugi sezon badań. Obozowisko z przełomu neolitu i wczesnej epoki brązu.

Założono wykopy bezpośrednio nawiązujące do zeszlorocznych, w miejscu największego zagęszczenia zabytków, a więc na zboczu południowym wału wydnowego oraz na jego kulminacji. Odsłonięto palenisko oraz znaleziono rdzenie, półsiurówiec i kilka narzędzi krzemiennych, ponadto rozcieracz kamienny z jedną powierzchnią wyraźnie startą, kilka grudek złotego barwnika i pojedyncze, niecharakterystyczne, drobne fragmenty ceramiki. Należało również do kilku domieszek materiałów krzemiennych ze środkowej epoki kamienia w postaci kilku rdzeni i zbrojników.

W odległości przeszło 30 m na wschód od wykopu głównego, w miejscu, gdzie na powierzchni znajdowano pojedyncze wyroby krzemienne, założono kolejny, w którym odkryto następnie palenisko oraz pojedyncze wyroby krzemienne, w tym 3 narzędzia.

Okazało się, że główna część osady była ulokowana prawdopodobnie na najbardziej na zachód wysuniętej części wału wydnowego i została w dużej części zniszczona przy wybieraniu piasku.

Badania zakończono.

Dąbrowa Błskupia, woj. bydgoskie,
St. 21, AZP: 45-43

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza Instytut Prahistorii Zakład Prahistorii Polski w Poznaniu

Badania prowadził mgr Piotr Chachlikowski. Finansowali Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Bydgoszczy, Uniwersytet Warszawski. Dziewiąty sezon badań. Osady kultury pucharów lejkowatych (KPL) z faz: IIIb i IIIc.

Realizowano dwojaki zadania badawcze. Pierwsze z nich (1) skoncentrowano na kontynuacji rozpoznania zaplecza starszego układu zagospodarowania z fazy IIIb. Drugie (2) dotyczyło poszerzenia zakresu dotychczasowych prac eksploracyjnych na stanowisku, obejmując nimi trzeci człon osady (DB-B2) dotąd nie badany.

1. Eksploracja objęto północno-zachodnią krawędź centralnego wzniesienia (członu DB-B1). Zbadano łącznie 100 m², gdzie zarejestrowano 28 obiektów, w tym 8 „jam” gospodarczych o zróżnicowanym przeznaczeniu oraz 20 dołków postępujących. Wszystkie „jamy”, z wyjątkiem ob. 178, udokumentowano w zachodniej partii krawędzi badanego wzniesienia, gdzie tworzą wyraźne dookólne zgrupowania wokół ob. 81/90 (por. sprawozdania z lat ubiegłych). Stwierdzono zanik obiektów tego rodzaju w północnej partii krawędzi kulminacji wzniesienia — najpewniej wyznaczającej peryferię omawianego osiedla. Wśród źródeł ruchomych zarejestrowano ogółem 1052 przedmiotów, w tym 921 fragmentów naczyń KPL, 60 wytworów z krzemienia i 71 wytworów z kamienia.

2. Badania skoncentrowano na kulminacji i jej krawędzi najdalej na północ usytuowanego wzniesienia, odległego ok. 65 m od członu DB-B1. Łącznie wyeksplorowano 100 m². W obrębie zbadanego obszaru odkryto łącznie 60 obiektów, z czego 9 to tzw. „jamy” gospodarcze, a 51 to dołki postępujące. Zespół źródeł ruchomych tworzy ogółem 1781 przedmiotów, w tym 1565 fragmentów naczyń KPL, 77 wytworów z krzemienia i 139 wytworów z kamienia. Zarejestrowano też bardzo liczne fragmenty silnie rozdrobnionej polepy — 2895 grudek. Zbadane obiekty tworzą zwarty układ funkcjonalny, interpretowany jako „zagrodowy”, obejmujący: (a) pozostałości konstrukcji mieszkalnej oraz (b) przydomowej działalności gospodarczej.

a. Zarejestrowano południowo-zachodni fragment budowli słupowej o wymiarach ok. 6,0 x 5,5 m, zorientowanej N/E — S/W. Wśród dołków postępujących wyróżniają się: duże „jamy” — rozrzedziska o zróżnicowanej morfologii wypełnisk zdradzające przejawy osadzania tutaj bądź to pojedynczych centralnie usytuowanych słupów „właściwych”, bądź też kilku cienkich słupków.

b. Kategorię tę tworzą „jamy” gospodarcze o zróżnicowanym przeznaczeniu oraz dołki postępujące, które na podstawie usytuowania trudno uznać za elementy konstrukcji ścian wspomnianej budowli mieszkalnej. We wnętrzu „chaty”, nieopodal ściany południowo-wschodniej zarejestrowano palenisko. Większość dołków postępujących udokumentowano w wyraźnym zgrupowaniu możliwym do interpretacji jako fragment plotu okalającego futejszą „zagrodę”. Część dołków, sądząc po ich lokalizacji, pełniła funkcję konstrukcji nośnej załadzenia lub też włączy niektórych z wymienionych „jam” gospodarczych.

Wstępna analiza zdobnictwa naczyń reprezentujących tzw. stylistykę „wiórecko-mątewską” wykazuje szereg cech starszeństwa w stosunku do ceramiki o podobnej stylistyce z osady KPL członu „DB-B1” (por. sprawozdania z lat ubiegłych). Można stąd też sądzić, iż odkryty układ podomowy członu DB-B1 reprezentuje wcześniejszą fazę załadzenia stanowiska przez osadników „mątewskich”.

Badania przyniosły także unikalne dane dla problematyki genezy rozwoju kultury pucharów lejkowatych. Chodzi o odkrycie przypuszczalnie najstarszych przejawów recepcji wzorców kultur strefy „leśno”-wschodnioeu-

ropejskiej, konkretnie kultury grzebykowo-dółkowej. Rejestrujemy je w postaci kilkunastu fragmentów ceramiki o stylistyce i technologii wytworzenia nasuwających ściśle analogie do naczyń tej kultury.

Dudka, gm. Wydminy,
woj. suwalskie,
St. 1, AZP: 20-75/1

Polska Akademia Nauk Instytut Historii
Kultury Materialnej Zakład Epoki Kamienia
w Warszawie

Badania prowadził dr Witold Gumiński przy współudziale mgr. Jana Fiedorczuka. Finansował WKZ w Suwałkach i IHKM PAN w Warszawie. Piąty sezon badań. Osadnictwo z różnych okresów neolitu, głównie typu Zedmar i kultury ceramiki sznurowej, także ślady osadnictwa mezolitycznego.

Badaniami objęto obszar 40 m², który powiększył wykop III od strony południowej i zachodniej. Na skłębnie brzegu wyspy różne kulturowo zabytki występowały w układzie stratygraficznym. Od góry: w czarnym torfie spiaszczonym znajdowano ceramikę ornamentowaną sznurem, a z krzemieni wąskie wiórki, huszcznie i pojedyncze grociki sercowate i trójkątne z wnęką. Niżej leżały dwie warstwy torfów czarnych gruzełkowatych — górna z piaskiem i dolna ze żwirem. Obie zawierały niemal wyłącznie ceramikę paraneolityczną typu Zedmar z domieszkami organicznymi. Ceramice tej towarzyszą tu liczne wyroby kościane i rogowe w postaci różnorodnych ostrzy i odciętych parostków poroży. Zauważono tu też siekierkę z poroża jelenia oraz fr. elipsowatego paciorka bursztynowego z otworem. Pod czarnymi torfami gruzełkowatymi leży kolejny torf czarny silnie spiaszczony (kopalna próchnica?) praktycznie bez ceramiki, ale z analogicznymi zabytkami kościanymi. Niżej występują piaski prawie bez zabytków, w których spągu przechodzi dno meandrującego cieku. Jego silnie zatorfione i zamulone osady zawierały liczne węgle drzewne, pojedyncze duże kości oraz kilka mikrolitycznych wyrobów krzemiennych, w tym fr. dwupiętowego rdzenia.

Również na wypłaszczeniu wyspy w torfie czarnym spiaszczonym przeważała ceramika ornamentowana sznurem. W spągu tej warstwy natrafiono na skupienie kamieni leżących w silnie zglinionym podłożu, których odsonięta część w południowo-zachodnim narożniku wykopu zajmowała powierzchnię ok. 5 m². Wśród kamieni oprócz ceramiki sznurowej znalaziono parę fr. ceramiki o cechach kultury niemeńskiej — domieszka grubego łamiennego tłucznia, ostre dao, ornament dółków i kresek na zewnątrz i wewnątrz naczyń. Natomiast pod brukiem w piasku z próchnicą znalaziono fr. ceramiki typu Zedmar z domieszką muszli. W obrębie bruku, ale zarówno nad jak i pod kamieniami znajdowano pojedyncze fr. kałot ludzkich czaszek, ludzkie zęby oraz kilka grudek czerwonej glinki lub ochry. Kilka metrów od bruku w stronę brzegu w torfie czarnym silnie spiaszczonym znajduje się drugie miejsce z ludzkimi kośćmi, gdzie obok znalezionej w zeszłym sezonie kałoty czaszki dziecka, natrafiono na pół miednicy osobnika dorosłego i parę fr. kości długich. Nie było tu kamieni, ale pod kośćmi zaznaczało się nieckowate silnie scementowane stalowo-szare wypełnisko — popiół(?). Znajdywane w tej części stanowiska kości ludzkie oraz ozdoby z bursztynu i przewierconych zębów zwierzęcych zdają się wskazywać na obecność neolitycznych pochówków w tej części wyspy.

W obecnym sezonie uzyskano: 9550 kości, w tym kilkanaście ludzkich, 4780 fr. ceramiki, 834 zabytki krzemienne, kilkadziesiąt kamiennych, 27 wyrobów z kości lub poroża, 1 bursztynowy, 1 drewniany i 15 fosylnych.

Badania będą kontynuowane.

Gąskł, gm. Gniewkowo,
woj. bydgoskie,
St. 18, AZP: 44-42/ nie bad.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Prehistorii Zakład Prehistorii Polski
w Poznaniu

Badania prowadziły doc. dr hab. Aleksandra Cofta-Broniewska i dr Barbara Stolpiak. Finansował Uniwersytet Jagielloński. Szósty sezon badań. Osady: ludności kultury pucharów lejkowatych (kpl), kultury amfor kulistych, cmentarzysko ludności kultury przeworskiej z okresu PL.2-B2, osada kultury przeworskiej z okresu C3-D1 oraz osiedle z okresu wczesnego średniowiecza faza D i średniowiecza.

Eksploatacja objęto zachodni i północny stok wyniesienia, na którym zlokalizowane jest stanowisko, rozkopując powierzchnię 1 ara. Na obszarze tym zarejestrowano 46 obiektów nieruchomych będących pozostałościami różnicowanego chronologicznie i nawarstwiającego się na siebie osadnictwa.

Wstępne ustalenia pozwalają 18 obiektów odnieść do epoki neolitu i związać z osadnictwem ludności kultury pucharów lejkowatych i kultury amfor kulistych. Obiekty te — jamy, w tym jedna z pochówkiem zwierzęcym (8), dółki postępowe (9) oraz rowy. Na obecnym etapie analizy 2 jamy można wiązać z działalnością osadniczą KPL, a 2 (w tym z pochówkiem zwierzęcym) oraz obiekt rowkowy z ludnością kultury amfor kulistych. Materiały ruchome z w/w obiektów to przede wszystkim fragmenty ceramiki naczyńowej — na uwagę zasługuje m. in. naczynie miniaturowe datowane na III fazę KPL.

Największa liczba — 22 obiekty nieruchome, związane są z różnymi fazami osadnictwa ludności kultury przeworskiej. W roku bieżącym znaleźliśmy się na peryferiach cmentarzyska rejestrując jedynie 4 obiekty grobowe, a w nich 3 pochówki ciałopalne i 1 szkieletowy. Pochodzą one ze starszej fazy cmentarzyska i datowane są na PL.2. Groby z pochówkami ciałopalnymi należą do popielnicowych a najbogatszy z nich (ob. 492) mieścił 6 naczyń oraz inwentarz przedmiotów żelaznych w postaci: 2 grotołów, noża, sztyletu w pochwie, fragmentu okucia pochwy, zapinki oraz fragmentu sprężynki. Grób z pochówkiem szkieletowym (ob. 511) zawierał, oprócz szkieletu zoric-